

Та чи потрібен цей конкурс разом із перезавантаженням митниці владі?

Звісно, потрібен! Та аж ніяк не в контексті подолання наявних проблем, а лише для розділення відповідальності за подальший хаос у цій структурі з міжнародними партнерами.

Ну, ви ж хотіли конкурс? Ми провели.

Ви ж вимагали, щоби ключову роль у відборі відігравали міжнародники, яких ви самі нам і порекомендували? Ми все так і зробили, включно з жорсткими критеріями доброчесності та прозорості. Тобто все, що відбуватиметься з митницею після конкурсу, — це вже не одноосібна відповідальність президента, уряду, силовиків чи когось ще. Тепер це вже й ваша, шановні міжнародні партнери, відповідальність.

Тому односторонніх претензій стосовно контрабанди та схем на митниці ми не приймаємо. Красиво?

Якщо говорити про реальне бажання влади та президента щось змінити в роботі митниці, то вікно можливостей для цього було в далеких 2019–2020 роках. І бажання тоді, відверто кажучи, було. Ми це бачили й усіляко підтримували.

Але короткий період можливості та бажання реального оновлення швидко змінився нескінченним періодом корупційного контролю. І завершувати його, розмінюючи на якісь реформи, сьогодні нікому не потрібно.

Восени 2024 року вийшла моя велика **стаття** «Розконтрабанднення» країни», в якій я детально описав причини невдач боротьби з контрабандою та ключові виклики, які владі виявилось простіше очолити, ніж побороти.

Саме тому ініційований міжнародниками конкурс, а водночас — і спроба щось змінити, з одного боку, ніяк не вписується в наявну рамку державного управління, а з іншого — підтримується владою, аби зняти ще одну точку напруги у стосунках із партнерами.

«Ви хотіли конкурс? Тримайте. Але ми впевнені, що нам він ніяк не загрожує». Приблизно так влада пошепки відповідає партнерам.

І справді, яку загрозу він може становити, коли, організовуючи конкурс, ніхто не в змозі чітко сформулювати завдання, яке ми з його допомогою намагаємося виконати? Ми його проводимо, щоби що?

Щоби подолати корупцію та щоби покидьків і крадіїв не призначали на посади? Це дуже абстрактна й нереалістична рамка.

Щоби вступити до ЄС? Ну, окей. А коли планується вступ? Отож.

Читайте також: **Тютюнові барони в погонах: як прикордонники "зеленим" і "жовтим" бюджет ділили**

І питання, яке я ставив на самому початку: а якою є сьогодні глобальна стратегія країни? Які реформи відбуваються в паралельних структурах? А реформа податкової, силовиків, судів тощо? В межах якого великого плану змін усе це несеться? Ми ж розуміємо, що відірвати митницю від загальної економічної архітектури країни неможливо. Вона є частинкою всього. Важливою, але таки частинкою.

У відповідь нам скажуть: та який може бути план, коли війна в країні? Все після перемоги. І з цим важко посперечатися. Але все після війни, а митницю зараз? Як співав Висоцький, **«наугад, як ночью по тайге»?**

Тому саме неможливість сформулювати ключове завдання реформи робить її цілком безпечною для влади. В наявній корупційно-злочинній системі роботи митниці, не маючи мети, неможливо і щось змінити.

І якщо глобальні зміни нам обіцяють після перемоги та виборів, то визнаймо відверто, що наступне вікно можливостей для реального перезавантаження буде саме після зміни влади. Зараз ми просто демонструємо шоу.

І цю концепцію своїми діями повністю підтверджують члени конкурсної комісії, які під час співбесід із кандидатами приділяли основну увагу не пошуку форматів реформи та обговоренню складних проблем (таких наприклад, як вплив силовиків чи кланових груп на кордоні), а виключно доброчесності.

Питання «Як ви продавали Daewoo Matiz 2014 року і як купували комору на чотири квадратних метри?» хвилювали комісію більше, ніж факти виявлення НАБУ кас митниці, продаж посад за мільйон доларів та схеми з бусами й фурами. Таких запитань комісія взагалі не ставила.

На обговорення декларацій та пошук доброчесності виділяли від 30 до 60 хвилин. А на презентацію бачення розвитку митниці — дві хвилини.

Ситуативні задачі теж були. М'яко кажучи, дивні.

«Ви запланували конференцію зі своїм заступником. У день конференції вийшов матеріал у медіа про те, що він живе з коханкою, хоча є одруженим. Якими є ваші дії як його керівника?» Ви серйозно?

Очевидно, що міжнародні експерти, які потрапили до комісії, або не надто орієнтуються в реальних проблемах нашої митниці, або грають у показову гру за формальними правилами.

Важливий момент, на який мало хто звернув увагу, — цілковита відсутність спроб зірвати чи заблокувати сам конкурс. Жодних «листів щастя» СБУ про російські паспорти кандидатів, позовів нардепів до суду про нелегітимність самого конкурсу тощо. Повна тиша.

Читайте також: **Дипломатичний імунітет для контрабанди: як генерал Дейнеко кордон «очолював»**

Дивно? Ні. Передбачувано, адже так буває лише тоді, коли зазначений процес конкурсу не становить жодної загрози для наявної системи.

Конкурс на митницю виявився саме таким.

Повернімося до кандидатів.

Цікаво було спостерігати, як майже всі претенденти у схожій загальній рамці бачення митниці майбутнього казали: «Після вступу до ЄС наша митниця стане частиною великого європейського митного простору, і більшість проблем просто зникне» («Я трошки полежу, і воно саме собою перестане боліти»).

Але ніхто з комісії не ставив уточнювальних запитань про реальну перспективу членства в ЄС і про те, як митниця житиме до цього. І скільки житиме? Два роки чи п'ять? Чи п'ятнадцять? Бо дванадцять років мрії вже минули. Скільки ще попереду та як кандидат протягом усього цього часу планує змінювати злочинний статус-кво, заради подолання якого його, власне, й обирають?

Такого запиту в комісії не було. А шкода.

Просте зустрічне запитання хоча б про наше місце в митному просторі ЄС, де кожна країна конкурує з іншими за бізнес, який у них оформлюватиметься, загнало б кандидатів у глухий кут.

Річ у тім, що, збираючи мито з імпортера в межах ЄС, країна, яка його оформлює, отримує лише 25% від суми, решта йде в загальний бюджет європейської родини. І за ці 25% точиться запекла боротьба.

Які переваги може запропонувати німецькому імпортеру порт «Південний» в Одесі перед портом «Роттердам», який за день «перевалює» контейнерів більше, ніж Одеса — за кілька місяців?

Жодних, окрім «схем» і системи поборів з імпортерів, яких європейці не потребують. Тобто вступ до ЄС у питанні митниці — це ще та проблема для нас. Ми тупо втратимо всі збори з кордонів. Ми до цього не готові.

Але дискусії на співбесідах до цього не доходили. Не цікаво нікому.

Тобто завдання конкурсу — знайти не кандидата, котрий розуміє, як зламати злочинну систему та щось побудувати, підготувавши нас до майбутнього, а просто добродішну у порядну людину. Ніхто не сперечається щодо важливості цих критеріїв, але вони точно не мають бути єдиним мірилом.

Але помріймо трохи.

Наприклад, комісія обирає кандидата, який справді прагне залишити слід в історії й готовий зламати хребет митній корупції та контрабанді. Уявили?

Читайте також: **Сімейний підряд на кордоні: як Волинська митниця стала новорічною «годівницею» для обраних**

Яким є джерело легітимності цього кандидата на посаді, спираючись на яку, він може щось змінювати, ламати схеми та бути впевненим, що втримається в сідлі?

Це президент, тіль якого стоїть за його спиною? Ні. Він не з його команди.

Це парламентські групи, які за нього проголосували, й відтак він має коаліційну квоту довіри та підтримки, тож у разі чого нардепи стануть за нього горою? Теж ні.

Уряд? Та його там до призначення ніхто не знав в обличчя. Він — чужак.

Тобто його легітимність і опора — рандомно зібрані члени комісії, які зникають, наче ранковий туман, після того, як провели фінальне голосування.

Фактично відразу після призначення кандидат залишається сам на сам із системою, яка генерує мільйони доларів щомісячних злочинних зборів, обслуговує людей з усіх гілок влади та живить тінювим кешем усі правоохоронні органи. І тут — він, якому міжнародники довірили все це зупинити. Побажаємо удачі.

Але якщо без жартів, то відразу після призначення кандидат постане перед простим вибором: або конфлікт із системою, або контакт із нею. Тобто або він стає частиною наявних злочинних процесів, заради боротьби з якими його обирали, або входить у жорстке протистояння із цією ж системою, яка дуже швидко його зламає й викине з гри.

Яку б таблетку обрали ви? Червону із суворою реальністю чи синю з блаженним забуттям?

Ну, окей. Ви обрали червону таблетку у вигляді боротьби та якось вижили.

Якими інструментами для реформ вас наділила конкурсна комісія?

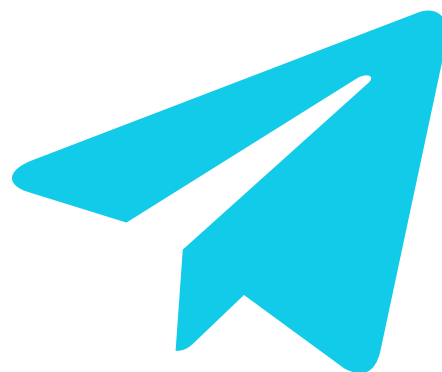
Невже в межах реформи у Мінфіну є зобов'язання виділяти вам на це бюджет, зарплати, фінансувати переатестацію з добром людей на гідні умови праці? Немає таких зобов'язань. І бажання немає. І бюджетів не дадуть. А будуть лише проблеми та перешкоди.

Спитайте он у Цивільського, як після його призначення точилася війна за кожен гривню на розвиток БЕБ і якими темпами та з якими викликами йде реформа з переавантаження відомства.

Вам теж не дадуть ані копійки. Звісно, все зміниться миттєво, якщо ви виявите лояльність до системи. Мінфін одразу знайде для вас ресурс. Але ж ви не заради цього йшли на конкурс.

А як вирішувати питання команди?

Проводячи аналогію з БЕБ, тут не перетягнеш із НАБУ своїх людей. Митниця — дуже специфічна структура, яка потребує десятків і сотень професіоналів у вузьких галузях.

Тобто як не крути, а люди з наявної системи вам потрібні. І саме вони стануть для вас опорою у здобутті нових знань.

Тобто система і тут запропонує вам підтримку. Й інших людей у вас не буде. Як і великої кількості дуже специфічних знань щодо роботи митниці, без яких ви потонете у бюрократичних процедурах.

Пам'ятаєте, як у нового голови митниці Павла Рябікіна в заступниках з'явився легендарний і досвідчений Руслан Черкаський? Десь так воно буде й тут. Перефразовуючи цитату Павла Борисовича про солоні огірки в бочці, скажемо: «Розсолу вистачить на всіх свіжих».

Як виплутатись із цього павутиння? А ми з цього й починали статтю. Неможливо реформувати один із ключових органів, через який проходять колосальні фінансові потоки, без загального перезавантаження країни. Без створення екосистеми змін, куди прийдуть люди, що реально прагнуть перетворень і готові їх утілювати. Від корупції мають відмовитись або всі, або ніхто. І таке вікно можливостей на нас чекає лише після війни й оновлення влади. Все після перемоги та виборів.

Читайте також: **Повернули на керівну посаду митника, якого взяли на хабарі \$700 тис.**

Водночас у цій історії є ще один важливий нюанс, який не варто ігнорувати. Вихід у фінал конкурсу людей із антикорупційної системи — це, безумовно, сигнал. Можливо, не про зміну системи тут і зараз, але про появу в ній альтернативи.

Так, новий керівник митниці апріорі заходить у ворожу для себе середу — як чужак у системі, що десятиліттями вибудовувалася під зовсім інші правила. І без політичної волі на рівні держави зламати цю модель він об'єктивно обмежений у своїх можливостях.

Але будь-які зміни починаються з людей, котрі готові ці правила хоча б ставити під сумнів. І конкурси — попри всі їхні вади — залишаються одним із небагатьох інструментів, через який такі люди можуть потрапляти в систему.

Питання лише в тому, чи вистачить у них ресурсу — і внутрішнього, і публічного — не стати її частиною. І чи не буде цей крихкий шанс змін знівельований ще до того, як він отримає можливість проявитися.

—
Євген Плінський, журналіст, телеведучий 1+1, блогер; опубліковано у виданні ZN.ua

Читайте також:

- **Боротьби з контрабандою на митниці нагадує «рекет», — бізнес**
- **Про бізнес-терпіл України, суддівську мафію та податкове свавілля**
- **Митна "Коза Ностра" України: як побороти корупційну гідру**
- **Повільне гниття і сморід від повальної корупції на митниці вбиває державу**
- **У війні корупціонери побачили особливі спокусливі можливості**
- **Символи корупції. Яким чином українські митники накупили нерухомості в Дубаї на мільйони доларів**
- **Економічні рішення влади за рік війни: найнеоднозначніші, найвдаліші, найбільш хибні**
- **СБУ вкотре викрила на корупції посадовців Чернівецької та Одеської митниць**
- **Українські чиновники, політики, судді та прокурори мають багатомільйонну нерухомість в ОАЕ - розслідування Dubai Unlocked**

Share 0

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

ВІДЕО

Коментарі

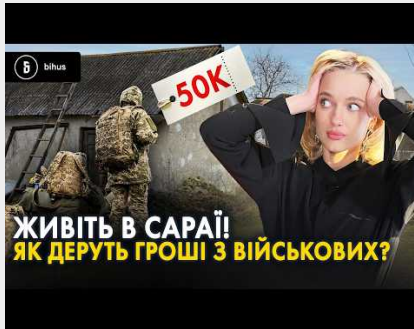
Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку**

використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу.

За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com